

## MEZINÁRODNÍ KLASIFIKACE NEMOCÍ - NENÍ TO JEN ČÍSELNÍK

Miroslav Zvolský, Šárka Daňková, Jan Hrabec

### Anotace

Mezinárodní klasifikace nemocí (MKN) je standardní nástroj pro pojmenování a okódování klinického stavu pacienta v prostředí českého zdravotnictví. Elektronizace medicínských dat přináší velké zjednodušení práce s touto klasifikací, tím, že je používán pouze číselník kódů a jsou zcela ignorována nejen pravidla pro práci s MKN, ale také podrobnější výčet onemocnění obsažený v kategoriích „patří sem“/„nepatří sem“ a v Abecedním seznamu. V klinické praxi často chybí podrobnější informace k MKN.

### Klíčová slova

*mezinárodní klasifikace nemocí, číselník, klinický informační systém, datový standard*

Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů, 10. decenální revize (MKN-10) je v českém zdravotnictví široce používaný nástroj pro zařazení onemocnění do diagnostické skupiny a její reprezentaci jednoznačným kódem. Kódování je nezbytnou podmínkou pro záznam diagnózy ve strukturovaném (elektronickém) zdravotním záznamu pacienta. Odtud může být informace o diagnóze dále použita pro ekonomické vykazování (v rámci hospitalizační péče v ČR především pro tvorbu kódu klasifikace DRG), administrativní dokumenty a v neposlední řadě pro účely statistické, např. v systémech Národního zdravotnického informačního systému (NZIS) a analýzách epidemiologických dat.

MKN-10 je komplexní klasifikací umožňující kódování více než 15 tisíc stavů – tedy onemocnění a úrazů, ale také vnějších příčin a dalších stavů souvisejících s lékařskou péčí. Přestože ze struktury klasifikace je stále znát, že vznikala původně pro potřeby mortalitních statistik, v posledních revizích je velmi aktivně používána také v popisování hospitalizační i ambulantní zdravotní péče. MKN-10 jako klasifikační a kódovací systém a také jako řízený odborný slovník je základním předpokladem pro standardizaci informací ve zdravotnictví.

MKN-10 je v originále jako International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems, Tenth Revision (ICD-10) součástí rodiny mezinárodních klasifikací spravovaných Světovou zdravotnickou organizací (World Health Organization, WHO). WHO zajišťuje průběžný proces udržování klasifikace, kdy (s platností od 1. 1. daného roku) vycházejí pravidelné opravy a aktualizace mezinárodní verze ICD-10, jednou za tři roky pak významnější opravy. Od ICD-10 jsou odvozeny další klasifikační systémy, například International Classification of Diseases for Oncology, 3rd Edition (ICD-O-3). Na rok 2015 je připravováno v mezinárodním měřítku uvedení 11. decenální revize této klasifikace, která má přinést podstatné změny jednak ve struktuře klasifikace (kdy by mělo být možné zařazení jednoho stavu pod více kapitol

podle různých kritérií pohledu nebo podrobnější členění například u vzácných onemocnění). Ve většině evropských zemí včetně České republiky však není zavedení již v roce 2015 časově reálné.

MKN-10 se skládá ze tří svazků. Prvním je tabelární seznam, kde jsou jednotlivá onemocnění a další stavy seskupeny podle druhu (infekční onemocnění, novotvary, další) nebo orgánové soustavy do kapitol, podkapitol a jednotlivých skupin (klasifikačních jednotek) a opatřeny alfanumerickým (třiaž pětimístným) kódem. Tabelární seznam obsahuje ale také u některých kódů přesnější popisky definic, velké množství podrobnějších termínů v kategoriích „patří sem“/„nepatří sem“ nebo odkazy na související kódy a kapitoly.

Druhý svazek, Instrukční příručka, obsahuje pravidla používání klasifikace. Třetí svazek obsahuje podrobný seznam stavů a onemocnění řazený abecedně (Abecední seznam) s odkazy na jednotlivé kódy tabelárního seznamu.

Licenci na české vydání MKN-10 spravuje Ministerstvo zdravotnictví České republiky, které překladem pověřilo Ústav zdravotnických informací a statistiky České republiky (ÚZIS ČR). Ten zajistil také tiskovou verzi klasifikace, resp. její plně elektronickou formu zpřístupněnou na webových stránkách ÚZIS ČR na adrese <http://www.uzis.cz/cz/mkn/index.html>. ÚZIS ČR aktualizoval překlad na druhou verzi klasifikace MKN-10 k 1. 1. 2009 a provedl průběžné aktualizace k 1. 1. 2012 a 1. 1. 2013.

V rámci Datového standardu MZ ČR (DASTA) je distribuován aktuální číselník MKN-10, který obsahuje názvy a kódy klasifikačních jednotek. Pro správné a komplexní použití je však nutné vycházet z MKN-10 jako celku a brát v úvahu pravidla obsažená v Instrukční příručce a podrobný Abecední seznam.

Klinické informační systémy (KIS) většinou jako jediný zdroj dat klasifikace MKN-10 využívají číselník distribuovaný v rámci DASTA. Některé KIS nabízejí fulltextové prohledávání názvů diagnóz, které vzhledem k omezené komplexnosti může být kontraproduktivní a bez informací z plného vydání klasifikace vede někdy k chybám kódování.

Pro korektní využití všech možností MKN-10 a podporu správného a efektivního kódování diagnóz je třeba zakomponovat do klinických informačních systémů podrobné vymezení položek dle Tabelární části a zejména kontrolní vazby obsažené MKN-10 a upřesňující jejich použití.

Jednou z cest, jak k tomuto ideálnímu stavu přispět, je vydání a zpřístupnění podrobnějšího zdroje MKN-10 v elektronicky zpracovatelné podobě (např. formátu XML), na kterém ÚZIS ČR v současné době pracuje, a aktivní implementace těchto nástrojů v informačních systémech tak, aby byla lékařům a dalším kódujícím snadnou, vítanou a použitelnou pomůckou.

**Kontakt:**

**MUDr. Miroslav Zvolský**

Odbor analýz, publikací a externí spolupráce

Ústav zdravotnických informací a statistiky

České republiky

Palackého náměstí 4

P.O.Box 60, 128 01 Praha 2

tel: 22497 2718

e-mail: [Miroslav.Zvolsky@uzis.cz](mailto:Miroslav.Zvolsky@uzis.cz)

web: <http://www.uzis.cz>